

Komisja Egzaminacyjna dla Aktuariuszy

LXXXVIII Egzamin dla Aktuariuszy

Sesja egzaminacyjna w dniu 12 czerwca 2023r.

Matematyka finansowa

Imię i nazwisko osoby egzaminowanej: .....

Czas trwania egzaminu: 100 minut

Zadanie 1.

Rozważmy akcję $\mathcal{A}$, której bieżąca cena wynosi $S_0 = 40$. Akcja wypłaca kwartalne dywidendy w kwocie 0.50. Dwie najbliższe wypłaty planowane są w chwilach $T_1 = 1.5$ oraz $T_2 = 4.5$. Zakładając, że roczna stopa wolna od ryzyka wynosi 3%, proszę określić 3-miesięczną cenę *forward* na akcję $\mathcal{A}$ (proszę podać najbliższą wartość).

- (A) 39.75
- (B) 39.80
- (C) 39.85
- (D) 39.90
- (E) 39.95

Zadanie 2.

Rozważmy akcję $\mathcal{A}$, której cena w chwili $T_0 = 0$ wynosi 80. Do wyceny pewnego instrumentu pochodnego analitycy wykorzystują drzewo dwumianowe o kroku 0.5 roku. W procesie wyceny przyjęto, iż:

- w pierwszym okresie cena akcji wzrośnie do 100 (scenariusz U) lub spadnie do 70 (scenariusz D);
- jeśli w chwili $T_1 = 0.5$ zrealizuje się scenariusz U, to wówczas w kolejnym półroczu cena akcji wzrośnie do 130 lub spadnie do 90. W pierwszym przypadku wypłata z wycenianego instrumentu pochodnego wyniesie 15, w drugim zaś równa będzie 4.
- jeśli w chwili $T_1 = 0.5$ zrealizuje się zaś scenariusz D, to wówczas w kolejnym półroczu cena akcji wzrośnie do 90 lub spadnie do 60. Wypłaty z wycenianego instrumentu pochodnego wynosić będą wówczas odpowiednio 4 oraz 1.

Założmy, że stopa wolna od ryzyka wynosi 3% w kroku półrocznym.

Inwestorzy chcą zastosować strategię, która poprzez inwestowanie w akcję i instrument wolny od ryzyka pozwoli im zreplikować wypłatę z opcji w każdym z węzłów drzewa dwumianowego (dopuszczamy pożyczanie środków). Niech C będzie kwotą, jaką inwestor musi zainwestować na początku, aby zastosować strategię replikującą. Przez (x_0) oznaczmy natomiast ilość akcji w portfelu replikującym w chwili 0. Wówczas (proszę podać najbliższą odpowiedź):

(A) $(C; x_0) = (4.17; 0.17)$

(B) $(C; x_0) = (4.27; 0.27)$

(C) $(C; x_0) = (4.37; 0.37)$

(D) $(C; x_0) = (4.47; 0.47)$

(E) $(C; x_0) = (4.57; 0.57)$

Zadanie 3.

Założmy, że proces X zadany jest następującym równaniem:

$$dX_t = -X_t dt + dW_t.$$

Niech $Y_t = (X_t)^2$. Proszę określić, które równanie opisuje dynamikę procesu Y_t .

(A) $dY_t = (1 + 2Y_t)dt + 2\sqrt{Y_t}dW_t$

(B) $dY_t = (1 + Y_t)dt + 2\sqrt{Y_t}dW_t$

(C) $dY_t = (1 + 2Y_t)dt - 2\sqrt{Y_t}dW_t$

(D) $dY_t = (1 - 2Y_t)dt - 2\sqrt{Y_t}dW_t$

(E) $dY_t = (1 - 2Y_t)dt + 2\sqrt{Y_t}dW_t$

Zadanie 4.

Rozważmy dwuwymiarowy proces Browna $W = (W^A, W^B)$, dla którego współczynnik korelacji wynosi ρ_{AB} .

Skonstruowany został portfel złożony z dwóch skorelowanych akcji S^A oraz S^B o dynamikach:

$$\begin{aligned} dS_t^A &= \mu_A S_t^A dt + \sigma_A S_t^A dW_t^A, \\ dS_t^B &= \mu_B S_t^B dt + \sigma_B S_t^B dW_t^B. \end{aligned}$$

gdzie $\mu_A, \mu_B, \sigma_A, \sigma_B$ są stałymi.

Niech $g(x, y) = x^2 y$. Zdefiniujmy $S^C = g(S^A, S^B)$. Wówczas:

- (A) $dS_t^C = (2\mu_A + \mu_B + (\sigma_A)^2 + 2\rho_{AB}\sigma_A\sigma_B)S_t^C dt + 2\sigma_A S_t^C dW_t^A + \sigma_B S_t^C dW_t^B$
- (B) $dS_t^C = (\mu_A + 2\mu_B + (\sigma_B)^2 + \rho_{AB}\sigma_A\sigma_B)S_t^C dt + \sigma_A S_t^C dW_t^A + \sigma_B S_t^C dW_t^B$
- (C) $dS_t^C = (\mu_A + \mu_B + (\sigma_A)^2 + 2\rho_{AB}\sigma_A\sigma_B)S_t^C dt + \sigma_A S_t^C dW_t^A + 2\sigma_B S_t^C dW_t^B$
- (D) $dS_t^C = (2\mu_A + \mu_B + (\sigma_A)^2 + 2\rho_{AB}\sigma_A\sigma_B)S_t^C dt + \sigma_A S_t^C dW_t^A + 2\sigma_B S_t^C dW_t^B$
- (E) $dS_t^C = (2\mu_A + \mu_B + (\sigma_A)^2 + \rho_{AB}\sigma_A\sigma_B)S_t^C dt + \sigma_A S_t^C dW_t^A + \sigma_B S_t^C dW_t^B$

Zadanie 5.

Założmy, że inwestor obserwuje następujące ceny akcji $\mathcal{A}$ na koniec poszczególnych giełdowych dni sesyjnych (zakładając 250 dni sesyjnych w ciągu roku):

Dzień	1	2	3	4	5	6
S	10.0	10.5	11.0	11.5	12.0	11.5

Wykorzystując powyższe informacje o zmienności ceny akcji $\mathcal{A}$, inwestor, korzystając z założeń modelu Blacka-Scholesa, wyznacza na koniec szóstego dnia sesyjnego cenę opcji kupna na akcję $\mathcal{A}$, zapadającej za rok, o cenie wykonania 12. Przyjmując, że stopa wolna od ryzyka $r = 3\%$, proszę określić cenę opcji (proszę podać najbliższą odpowiedź).

- (A) 2.16
- (B) 2.36
- (C) 2.56
- (D) 2.76
- (E) 2.96

Zadanie 6.

Polski inwestor planuje zakup 1 000 USD za 4 miesiące. Decyduje się na zakup 4-miesięcznej walutowej opcji kupna z ceną wykonania 4.5 PLN/USD. Wiemy, że stopa wolna od ryzyka w Polsce wynosi 4%, podczas gdy w Stanach Zjednoczonych równa jest 5%. Wiemy, że zmienność kursu wynosi 15%, a bieżący kurs to 4.4 PLN/USD. Proszę określić cenę opcji, która pozwoli zabezpieczyć płatność 1 000 USD za 4 miesiące. Proszę podać najbliższą wartość:

- (A) 92.5
- (B) 95.5
- (C) 98.5
- (D) 101.5
- (E) 104.5

Zadanie 7.

W dniu 31 grudnia 2022 inwestor kupuje na rynku pierwotnym 4-letnią obligację po cenie 1 000 PLN. Nominał obligacji wynosi 1 000 PLN, zaś stałe kupony płatne są na koniec każdego roku. Strukturę czasową stóp procentowych na dzień 31 grudnia 2022 opisuje krzywa stóp *spot* (krzywa zerokuponowa):

$$s_n = \frac{1}{100} \frac{11n - 8}{2n - 1}, n = 1, 2, 3 \dots$$

gdzie s_n oznacza n -letnią stopę *spot*.

Proszę wyznaczyć stopę kuponu tej obligacji (proszę podaj najbliższą wartość).

- (A) 4.5%
- (B) 4.7%
- (C) 4.9%
- (D) 5.1%
- (E) 5.3%

Zadanie 8.

Który z poniższych portfeli opcji pozwoli na zreplikowanie wypłaty X_T opartej o cenę akcji S_T :

$$X_T = \max\{K - |0.25S_T - K| - 1.25|S_T - K|; 0\}.$$

- (A) sprzedaż 1.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $5K/6$,
kupno 2.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike K,
sprzedaż 1.5 europejskiej opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $1.25K$.
- (B) sprzedaż 1.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $5K/6$,
kupno 2.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike K,
sprzedaż 1 europejskiej opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $1.25K$.
- (C) kupno 1.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $5K/6$,
sprzedaż 2.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike K,
kupno 2 europejskiej opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $1.25K$.
- (D) kupno 1.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $5K/6$,
sprzedaż 2.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike K,
kupno 1.5 europejskiej opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $1.25K$.
- (E) kupno 1.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $5K/6$,
sprzedaż 2.5 europejskich opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike K,
kupno 1 europejskiej opcji call z datą wygaśnięcia za T lat i z ceną strike $1.25K$.

Zadanie 9.

W dniu 1 lipca 2022 roku bank udzielił kredytu w wysokości 70 000, który będzie spłacany przez 24 lata za pomocą renty płatnej kwartalnie z dołu. Kwartalna rata wzrasta o 150 co cztery lata. Roczna stopa procentowa z kapitalizacją kwartalną wynosi 8%. Ile wynoszą odsetki w 54 racie kredytu?

- (A) 1 111
- (B) 1 121
- (C) 1 131
- (D) 1 141
- (E) 1 151

Zadanie 10.

Cena akcji X_t jest modelowana za pomocą modelu log-normalnego, tj.

$$\log\left(\frac{S_t}{S_s}\right) \sim N((\mu - 0,5\sigma^2)(t - s); \sigma^2(t - s)).$$

W chwili $t = 0$ cena akcji wynosi 200 zł. W chwili $t = 2$ oczekiwana cena akcji wynosi $200 \exp(0.7)$ zł, a wariancja ceny wynosi $40\,000 \exp(-0.7)$ zł. Jaka jest wartość parametru σ modelu log-normalnego?

- (A) 0.20
- (B) 0.22
- (C) 0.24
- (D) 0.26
- (E) 0.28

Dystrybuanta rozkładu normalnego $N(0,1)$

z	0.00	0.01	0.02	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09
0.0	0.50000	0.50399	0.50798	0.51197	0.51595	0.51994	0.52392	0.52790	0.53188	0.53586
0.1	0.53983	0.54380	0.54776	0.55172	0.55567	0.55962	0.56356	0.56749	0.57142	0.57535
0.2	0.57926	0.58317	0.58706	0.59095	0.59483	0.59871	0.60257	0.60642	0.61026	0.61409
0.3	0.61791	0.62172	0.62552	0.62930	0.63307	0.63683	0.64058	0.64431	0.64803	0.65173
0.4	0.65542	0.65910	0.66276	0.66640	0.67003	0.67364	0.67724	0.68082	0.68439	0.68793
0.5	0.69146	0.69497	0.69847	0.70194	0.70540	0.70884	0.71226	0.71566	0.71904	0.72240
0.6	0.72575	0.72907	0.73237	0.73565	0.73891	0.74215	0.74537	0.74857	0.75175	0.75490
0.7	0.75804	0.76115	0.76424	0.76730	0.77035	0.77337	0.77637	0.77935	0.78230	0.78524
0.8	0.78814	0.79103	0.79389	0.79673	0.79955	0.80234	0.80511	0.80785	0.81057	0.81327
0.9	0.81594	0.81859	0.82121	0.82381	0.82639	0.82894	0.83147	0.83398	0.83646	0.83891
1.0	0.84134	0.84375	0.84614	0.84849	0.85083	0.85314	0.85543	0.85769	0.85993	0.86214
1.1	0.86433	0.86650	0.86864	0.87076	0.87286	0.87493	0.87698	0.87900	0.88100	0.88298
1.2	0.88493	0.88686	0.88877	0.89065	0.89251	0.89435	0.89617	0.89796	0.89973	0.90147
1.3	0.90320	0.90490	0.90658	0.90824	0.90988	0.91149	0.91309	0.91466	0.91621	0.91774
1.4	0.91924	0.92073	0.92220	0.92364	0.92507	0.92647	0.92785	0.92922	0.93056	0.93189
1.5	0.93319	0.93448	0.93574	0.93699	0.93822	0.93943	0.94062	0.94179	0.94295	0.94408
1.6	0.94520	0.94630	0.94738	0.94845	0.94950	0.95053	0.95154	0.95254	0.95352	0.95449
1.7	0.95543	0.95637	0.95728	0.95818	0.95907	0.95994	0.96080	0.96164	0.96246	0.96327
1.8	0.96407	0.96485	0.96562	0.96638	0.96712	0.96784	0.96856	0.96926	0.96995	0.97062
1.9	0.97128	0.97193	0.97257	0.97320	0.97381	0.97441	0.97500	0.97558	0.97615	0.97670
2.0	0.97725	0.97778	0.97831	0.97882	0.97932	0.97982	0.98030	0.98077	0.98124	0.98169
2.1	0.98214	0.98257	0.98300	0.98341	0.98382	0.98422	0.98461	0.98500	0.98537	0.98574
2.2	0.98610	0.98645	0.98679	0.98713	0.98745	0.98778	0.98809	0.98840	0.98870	0.98899
2.3	0.98928	0.98956	0.98983	0.99010	0.99036	0.99061	0.99086	0.99111	0.99134	0.99158
2.4	0.99180	0.99202	0.99224	0.99245	0.99266	0.99286	0.99305	0.99324	0.99343	0.99361
2.5	0.99379	0.99396	0.99413	0.99430	0.99446	0.99461	0.99477	0.99492	0.99506	0.99520
2.6	0.99534	0.99547	0.99560	0.99573	0.99585	0.99598	0.99609	0.99621	0.99632	0.99643
2.7	0.99653	0.99664	0.99674	0.99683	0.99693	0.99702	0.99711	0.99720	0.99728	0.99736
2.8	0.99744	0.99752	0.99760	0.99767	0.99774	0.99781	0.99788	0.99795	0.99801	0.99807
2.9	0.99813	0.99819	0.99825	0.99831	0.99836	0.99841	0.99846	0.99851	0.99856	0.99861
3.0	0.99865	0.99869	0.99874	0.99878	0.99882	0.99886	0.99889	0.99893	0.99896	0.99900
3.1	0.99903	0.99906	0.99910	0.99913	0.99916	0.99918	0.99921	0.99924	0.99926	0.99929
3.2	0.99931	0.99934	0.99936	0.99938	0.99940	0.99942	0.99944	0.99946	0.99948	0.99950
3.3	0.99952	0.99953	0.99955	0.99957	0.99958	0.99960	0.99961	0.99962	0.99964	0.99965
3.4	0.99966	0.99968	0.99969	0.99970	0.99971	0.99972	0.99973	0.99974	0.99975	0.99976
3.5	0.99977	0.99978	0.99978	0.99979	0.99980	0.99981	0.99981	0.99982	0.99983	0.99983
3.6	0.99984	0.99985	0.99985	0.99986	0.99986	0.99987	0.99987	0.99988	0.99988	0.99989
3.7	0.99989	0.99990	0.99990	0.99990	0.99991	0.99991	0.99992	0.99992	0.99992	0.99992
3.8	0.99993	0.99993	0.99993	0.99994	0.99994	0.99994	0.99994	0.99995	0.99995	0.99995
3.9	0.99995	0.99995	0.99996	0.99996	0.99996	0.99996	0.99996	0.99996	0.99997	0.99997

Egzamin dla Aktuariuszy
Sesja egzaminacyjna w dniu 12 czerwca 2023r.

Matematyka finansowa

Arkuszu odpowiedzi*

Imię i nazwisko : .....

Pesel .....

Zadanie nr	Odpowiedź	Punktacja ♦
1	B	
2	A	
3	E	
4	A	
5	D	
6	D	
7	D	
8	E	
9	D	
10	C	

* Oceniane są wyłącznie odpowiedzi umieszczone w *Arkuszu odpowiedzi*.

♦ Wypełnia Komisja Egzaminacyjna.